
<https://doi.org/10.15407/ukrmova2019.04.112>

УДК 811.161.2'373.46

А.С. Петренко

Інститут української мови НАН України, м. Київ

ТЕРМІНОЛОГІЧНЕ УТОЧНЕННЯ БАЗОВИХ ПОНЯТЬ ПРЕЦЕДЕНТНОСТІ

У статті зосереджено увагу на точності вживання термінопонять когнітивної лінгвістики. Грунтуючись на загальноприйнятих визначеннях термінів «прецедентний феномен», «прецедентна одиниця», авторка простежує, як використовують ці номінації дослідники, і пропонує власне визначення терміна «прецедентна мовна одиниця». Його окремішній зміст обґрунтовано в статті з покликанням на диференційні ознаки уживаних у когнітивній лінгвістиці термінів.

Ключові слова: *прецедентний феномен, прецедентна одиниця, прецедентна мовна одиниця.*

Останніми роками спостерігаємо посилену увагу вчених-лінгвістів до вивчення феноменів мовної особистості, фонетичних знань, мовної картини світу, ментальності, а також понять, що їх трактують у науковій літературі як явище прецедентності.

Зв'язок між ментальними одиницями, що функціонують у різних видах текстів, був помічений давно. Спроби його теоретичного осмислення знайшли відображення у різних підходах до аналізу феномену прецедентності з погляду лінгвістики.

Спробу узагальнення мікротерміносистеми прецедентності запропонувала І.А. Казиминова в дослідженні «Представлення термінополя прецедентності в словнику лінгвістичних термінів». Ключовий термін *прецедент* авторка визначає як «зразковий факт, що слугує моделлю для відтворення подібних фактів; представлений у мові певними вербальними сигналами, що актуалізують стандарт-

© А.С. ПЕТРЕНКО, 2019

ний зміст, який не створюється кожного разу заново, а відтворюється», а мінімальною одиницею прецедентності вважає прецедентему — «мінімальну понятійно-знакову, когнітивно значиму модель, у якій реалізується єдність прецедентного значення, прецедентної функції і знакової форми» [6: 145]. Дослідниця вважає, що теорія прецедентних феноменів у словниках лінгвістичних термінів має бути представлена такими словниковими статтями: *прецедент*, *прецедентема*, *прецедентність*, *прецедентна одиниця*, *прецедентний зміст*, *прецедентний жанр*, *прецедентне значення*, *прецедентні конструкції*, *прецедентний концепт*, *прецедентна лексема*, *прецедентний метод*, *прецедентна номінація*, *прецедентне поле*, *прецедентний твір*, *прецедентна роль*, *прецедентне слово*, *прецедентний засіб*, *прецедентна тематика*, *прецедентний тип*, *прецедентна функція*, *прецедентне явище*, *ступінь прецедентності*, *універсальний простір прецедентності*, *маркер прецедентності*, *прецедентні ланцюжки*, *прецедентні парадигми*, *прецедентні контамінанти*, *поле прецедентних феноменів*, *вербальний прецедентний феномен*, *невербальний прецедентний феномен*.

Основними термінами, що функціонують у працях багатьох дослідників, є *прецедентний феномен* (ПФ) і *прецедентна одиниця* (ПО), проте спостерігаємо їх нечітке розмежування в дослідженнях.

Оскільки названі поняття належать до базових термінів лінгвокогнітології і широко використовуються у працях, що вивчають мовно-мисленнєву діяльність людини, вони потребують глибшого теоретичного осмислення, — окреслення диференційних ознак, що є визначальними у їх змісті. Жодне з досліджень прецедентності не уникає цитування вже класичних для когнітивної лінгвістики визначень відповідних термінів. Не виникає запитань щодо хронології й авторства визначень таких термінів, як *прецедентний текст* (ПТ) і *ПФ*. Помітна одностайність науковців, зокрема, у визнаному й поважному ставленні до дефініції ПТ Ю.М. Караулова. Автор вважає прецедентними тексти, що мають поняттєве та емоційне значення для певної мовної особистості, крім того, мають і надперсональний характер, «тобто добре відомі широкому загалові» разом із попередниками й сучасниками цієї особистості, і, нарешті, «такі, ... звернення до яких поновлюється неодноразово в дискурсі цієї мовної особистості» [7: 216]. Ю.М. Караулов також наголошує, що знання прецедентних текстів є показником належності особистості певній епосі та її культурі, тоді як незнання цих текстів, навпаки, є передумовою несприйняття відповідної культури [Там само: 105 — 106].

Беручи за основу таке визначення, представники московської школи когнітивної лінгвістики запропонували власну інтерпретацію і класифікацію прецедентних феноменів. Так, В.В. Красних констатує неможливість віднесення терміна *ПФ* «до однозначно сталих» і пояснює це не лише складністю поняття, але й різними теоретичними підходами до вивчення цього явища. Помічаючи, що більшість науковців розрізняють поняття «ПТ», «прецедентне висловлювання» (ПВ), «прецедентне ім'я» (ПІ) і «прецедентна ситуація» (ПС), дослідниця стверджує, що за цими

термінами постають поняття близькі, часто однієї природи (хоч і не завжди), але, безумовно, різнопорядкові [8: 5]. Ключовим словом (і поняттям) у термінологічних назвах є слово «прецедентний», яке дослідники розуміють і трактують приблизно однаково. Різниця полягає в змісті насамперед аналізованих феноменів і «міри» (в інших термінах — «глибини») прецедентності. Варто зауважити, що визначення ПФ В.В. Красних цілком ґрунтується на розумінні прецедентності Ю.М. Карауловим [10: 171].

Ширше, ніж Ю.М. Караулов, трактує прецедентність Г.Г. Слишкін: йдеться про кількісні обмеження щодо носіїв прецедентних феноменів. По-перше, на думку дослідника, можна говорити про феномени, прецедентні для вузького кола людей, — для малих соціальних груп (сімейний прецедентний текст, прецедентний текст студентської групи тощо). По-друге, важливі часові обмеження прецедентності: деякі феномени виявляють ознаки прецедентності тільки впродовж короткого часу (наприклад, рекламний ролик, анекдот). Учений виділяє різні класи прецедентних феноменів: мікрогрупові, макрогрупові, національні, цивілізаційні й загальнолюдські прецедентні тексти [17: 28].

Категорія ПФ в українській лексикографії представлена лише кількома словниковими статтями. У лінгвістичній термінологічній енциклопедії О.О. Селіванова означає ПФ як «компонент знань, позначення й утримання якого добре відомі представникам певної етнокультурної спільноти, актуальний і використовуваний в когнітивному та комунікативному плані», та виділяє такі його різновиди, як ПІ та ПТ [16: 591], тобто так само розглядає його як один із ментефактів. Таке ж розуміння ПФ засвідчують публікації О.О. Бойко [4], О.Г. Рудої [14], Шевченко М. [20] та ін.

У «Словнику термінів міжкультурної комунікації» знаходимо класифікацію ПФ за їх національною поширеністю. Ф.С. Бацевич розрізняє серед ПФ феномен культурний — загальне поняття, яке стосується вияву всіх типів культурної специфіки життя певного етносу, феномен національно-прецедентний — ПФ, відомий пересічному представникові певної національної лінгвокультурної спільноти, який входить у національну когнітивну базу і віддзеркалюється в семантиці одиниць мови, феномен соціумно-прецедентний — ПФ, відомий пересічному представникові певного соціуму (генераційного, професійного, сформованого за інтересами тощо), який входить у когнітивну базу учасників спілкування, феномен універсально-прецедентний — ПФ, відомий будь-якій пересічній людині, входить в «універсальний» когнітивний простір будь-якої людини незалежно від етнічної та культурної її приналежності [2: 179 — 181]. Така класифікація почасти суголосна з класифікацією В.В. Красних і Д.Б. Гудкова.

Серед сучасних досліджень прецедентності звертаємо увагу на розширене поняття «ПФ» у дослідженні Г.М. Сюти. Авторка виокремлює такі ознаки цього термінологічного поняття, як загальновідомість, тобто входження в базу лінгвокультурної спільноти; морально-ціннісна значу-

щість для більшості представників етнокультури; стійка когнітивно-комунікативна й емоційна актуальність, яка не залежить (або мінімально залежить) від часу й соціокультурних умов реактуалізації; систематична реінтерпретованість у різностильовій і різножанровій мовній практиці [18: 215].

Крім терміна ПФ, у своїх наукових розвідках А.А. Адзінова використовує термін *прецедентизм*, який тлумачить як мовну одиницю з ознаками прецедентності: «Прецедентизми — це одиниці мови, що містять прецедентність, джерелами якої є різні типи відтворюваних / стійких у комунікації соціокультурних значущих імен і висловів» [1: 6]. У наведеному визначенні помічаємо неточність у терміновживанні, суть якої полягає у трактуванні явищ зі сфери людської свідомості лише як мовно-структурних одиниць.

На нашу думку, причиною неточності у вживанні цих термінів стало недотримання власне когнітивного та інших аспектів вивчення явищ прецедентності. Виникнувши на теренах когнітивної лінгвістики, поняття «ПФ» поширилося в текстово-дискурсивних дослідженнях. Це вимагає акцентування уваги не на ментефактах, а на їх вираженні в текстах різних жанрів і стилів. Межа між описом того, що відбувається в людській свідомості, і тим, що вербалізується за допомогою мови, не є чіткою, що частково відбиває дихотомія мови і мислення, або поняття мово-мислення.

У зв'язку з цим деякі дослідники під час аналізу ПФ кваліфікують ПО як засоби вербалізації ПФ, при цьому роблячи акцент на терміні *одиниця*, який насамперед пов'язаний з вербалізованою формою вираження певного значення, а вже потім, на вищому рівні абстракції, асоціюється з одиницями свідомості. Це зумовлює інтерпретацію термінологічного словосполучення *прецедентна одиниця* в межах традиційних лінгвістичних уявлень про мовний знак. Саме так використовують цей термін Л.В. Моїсеєнко [11; 12], І.В. Богданова (І.В. Сахарук) [3; 15] та ін. Так, Л.В. Моїсеєнко зазначає, що «категорія прецедентності актуалізується за допомогою прецедентних одиниць, структура, зміст і функціонування яких національно марковані» [12: 9 — 10], і характеризує ПО як «комунікативно-релевантні структури», що стали «результатом інтерактивного процесу між адресантом і адресатом», відображаючи взаємодію їхніх когнітивних систем. Застосовуючи фреймову процедуру до аналізу когнітивних процесів, авторка наголошує на здатності ПО активувати весь фрейм, частиною якого вона є [11: 266]. Вона характеризує їх як «універсальні (для конкретного соціуму) одиниці інтеракції, що беруть участь у процесах вербалізації та розуміння повідомлення» [Там само: 11]. Отже, дослідниця розглядає ПО як засоби актуалізації певних смислів, що виникають у процесі інтеракції між комунікантами, тобто переводить їх із площини свідомості — із ментефактів — у площину «комунікативно-релевантних структур», що беруть участь у вербалізації тих чи тих смислів.

У дисертаційному дослідженні І.В. Богданової термін *ПО* використано винятково щодо *ПІ* та «виразу» (у розумінні І.В. Богданової), що вербалізують *ПФ* і є інтертекстуальними елементами [15: 340; 3: 6]. Авторка наголошує, що «прецедентними одиницями можуть бути прецедентні імена (переважно це власні імена прецедентних особистостей або значущих локацій) та прецедентні вирази (слова, словосполучення та речення, що актуалізують певний прецедентний феномен)» [3: 6]. Крім того, І.В. Богданова «розмежовує» три типи *ПФ*: прецедентна особистість (*ПОс*), *ПТ* і прецедентна ситуація (*ПС*). Погоджуючись із розрізненням *ПФ*, вербальних (*ПТ*) або невербальних (*ПС* та *ПОс*), дослідниця говорить про їх регулярну вербалізацію через «прецедентні одиниці, які становлять атрибути прецедентних феноменів (специфічні диференційні ознаки, що дозволяють правильно витлумачити прецедент)» [Там само: 8].

У такій інтерпретації помічаємо певне переплетення когнітивного та лінгвокультурологічного (комунікативного) аспектів розуміння цих явищ. Кваліфікуючи *ПФ* як «суспільне, історичне або культурне явище, текст або особу, які є широко знаними і значущими для певної соціальної спільноти та до яких здійснювано регулярну апеляцію в дискурсі», авторка виділяє лінгвокультурологічний аспект *ПФ*, що є їхньою загально-визнаною ознакою. Однак безпідставно, на нашу думку, вона позбавляє родового значення таких видів *ПФ*, як *ПІ*, *ПТ*, *ПВ*, *ПС*. Уточнення і конкретизацію функціонально-семантичних особливостей терміносполучень *ПОс* і *ПІ* вважаємо доцільними, додавши до цього ряду понять окремих видів — *ПФ* — *прецедентні артефакти* (*ПА*).

Н.О. Голубева кваліфікує *ПО* як «одну з домінантних моделей мовотворчості», що функціонують як «зразкові мовні факти, що є моделлю для відтворення подібних фактів і представлені в мові певними вербальними сигналами, які актуалізують стандартний або нестандартний (за своєю креативністю) зміст» [5: 153]. Широко розуміючи прецедент як певний «стереотипний образно-асоціативний комплекс» (термін В.М. Телії [19: 181]), значущий і відтворюваний у мові представників певного соціуму, дослідниця називає прецедентні одиниці *когнітивними трансформами*, що є результатом «семантичної деривації у взаємодії з прагматичними факторами», та *лінгвокогнітивними знаками прецедентів у широкому розумінні*. На думку Н.О. Голубевої, *ПО* — це одиниці, утворені від мовних знаків, що раніше були в мові і що стали прикладом, основою (смісловим і структурним елементом) для наступних випадків їх мовного використання у новій констеляції [5: 154]. Серед категорійних ознак *ПО* авторка називає ментальність, похідність, релятивність, відсильність, презентаційність, стереотипність (повторюваність, впізнаваність), з одного боку, і гетеронімінативність (номінативно-знакова варіативність), лінгвокреативність (неординарність, словотворче новаторство), з іншого [Там само: 156].

Таке трактування *ПО* найбільш відповідає когнітивному аспектові вивчення явищ прецедентності.

Варто ще раз нагадати одне з перших тлумачень ПФ, запропонованих В.В. Красних. Дослідниця називає їх одними з основних складників когнітивної бази: когнітивна база зберігає сам вербальний феномен (ім'я або висловлювання) і те, що за ним стоїть і що робить його прецедентним, тобто сукупність диференційних ознак і атрибутів (ПІ) і сукупність значень-сміслів (ПВ) [9: 79].

Для відображення явищ довкілля, що набувають певного культурного значення в межах національно-мовного соціуму й зафіксовані в свідомості людей, науковці вдаються до певних абстракцій-узагальнень.

Виокремлюючи поняття ПФ, зазвичай мають на увазі здатність мовних одиниць бути носіями культурно значущої інформації для певної лінгвокультурної спільноти в певний історичний відтинок часу. ПФ «живуть» у людській свідомості. Термін *ПФ*, за визначенням Ю.М. Караулова, Д.Б. Гудкова, В.В. Красних та ін., у його 5 різновидах (ПТ, ПС, ПІ, ПВ, ПА), називає явище, що стало першоджерелом (першотекст, першоситуація, першоособистість та ін.), на основі якого виник певний стереотип, сформувався символ, закріпилося образно-символічне, культурно-кодове значення в межах конкретної мовно-культурної спільноти.

ПФ можуть бути репрезентовані ПТ, ПС, ПОс, ПА, які у свідомості носіїв певної мови і культури мають деяке інваріантне образно-оцінне стереотипне значення, що змінюється в різних умовах комунікації.

Різновиди ПФ можуть бути вербальними (ПТ) або вербалізуватися (ПОс, ПС, ПА). Єдиними засобами актуалізації ментефактів — ПФ у різних текстах-дискурсах є **прецедентні мовні одиниці** (ПМО) — мовні одиниці з ознаками прецедентності (прецедентними однослівними чи словосполученневими номінаціями або прецедентними висловлюваннями).

Тому текст може бути ПФ, але не ПМО. Текст у цілому не може бути відтворений мовними засобами в межах іншого тексту, оскільки відтворюється не власне текст-першоджерело, а закодований у ньому смисл. Актуалізується він лише мовними засобами, тобто знаками, здатними акумулювати, зберігати і передавати культурно значущу для мовної спільноти інформацію: або прецедентним іменем (= словом), або прецедентним словосполученням, або прецедентним висловлюванням. Саме ці ПМО будуть у межах тексту семіотично важливими вербальними символами, що актуалізуватимуть ПОс, ПТ, ПС, ПА — ПФ — ментефакти з когнітивної бази певного мовно-культурного соціуму.

Узагальнюючи наведені тлумачення термінів і врахувавши власні спостереження, вважаємо, що номінативні одиниці мови можуть набувати прецедентних ознак тоді, коли вони називають явища, факти, особистості, ситуації з певним культурно знаковим змістом у межах конкретного мовно-національного соціуму, тобто перетворюються на ментефакти — ПО, що є елементами свідомості, релевантними для представників певного соціуму та закріплених у їхній когнітивній базі. ПО мовці вербалізують у процесі комунікації, перетворюючи їх із фактів свідомості в мовні факти. При цьому певні інтерпретації, обмежені семантикою прецедента. У зв'язку з цим про-

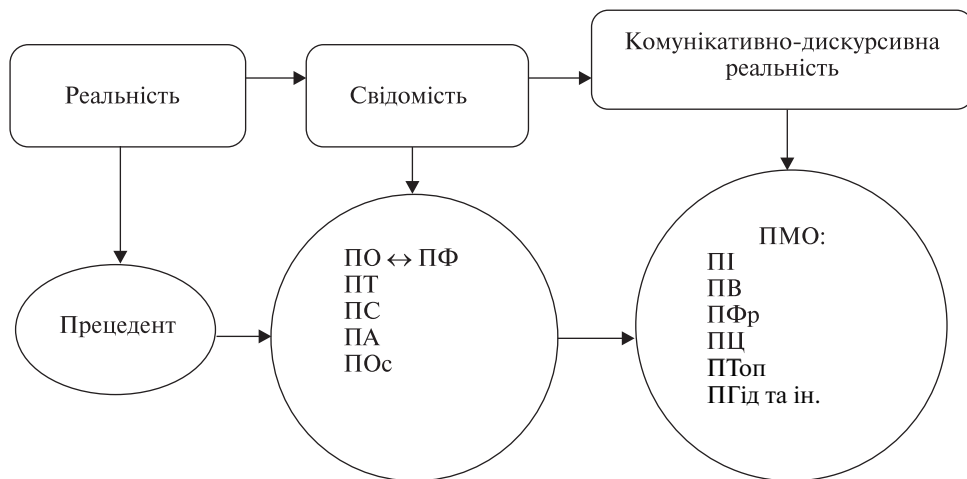

Рис. 1

понуємо термін *ПМО*, який використовуємо для опису мовних одиниць (слів, словосполучень, висловлювань), що вербалізують ПО — ментефакти людської свідомості з певним культурно знаковим змістом.

ПМО називаємо такі мовні одиниці, які актуалізують / вербалізують ПО у процесі комунікації і, крім власне лінгвальних ознак, є семіотично важливими знаками національної культури, носіями історико-культурних, побутово-релігійних, етнографічних, соціально-психологічних цінностей (стереотипів, кодів, символів) у межах або і за межами певного національно-культурного та часового / позачасового простору. За нашими спостереженнями, це переважно номінативні одиниці мовної системи з ознаками прецедентності. Тому ПМО потенційно можуть бути основні одиниці мови: слова, словосполучення, висловлювання.

Зобразити рух наших ментальних уявлень до їх текстової актуалізації можна такою схемою (Рис. 1).

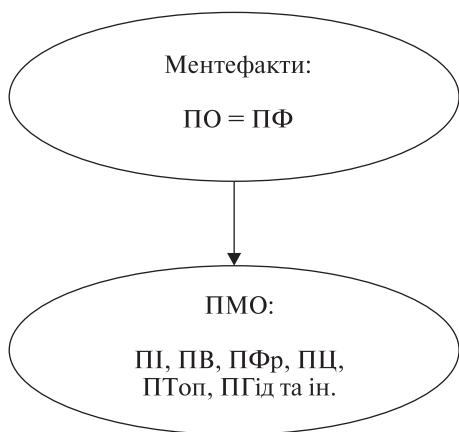

Рис. 2

Отже, лише доквілля, реальна дійсність може породити, створити прецедент, що стане «зразком», першоджерелом для виникнення осмисленого, узагальненого поняття, яке має культурно-історичне, побутово-етнографічне, релігійне чи будь-яке інше вагомe для конкретного соціуму значення. Воно відображене у людській свідомості. Знакові для конкретного соціуму узагальнені поняття акумулюються у ПО — носіях цієї культурно вагомої інформації, тобто у ПФ — ментефактах людської свідомості (Рис. 2).

Розрізняючи ПО і ПФ, звертаємося до явищ людської свідомості, які належать до когнітивної бази і мають здатність актуалізуватися у процесі комунікативно-дискурсивної діяльності мовної особистості як представника конкретної національно-мовної спільноти. Засобами актуалізації ПФ вважаємо ПМО, серед яких дослідники виокремлюють ПІ, ПВ, прецедентні топоніми (ПТоп), прецедентні фразеологізми (ПФр) та ін.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

ПА	—	прецедентний артефакт.
ПВ	—	прецедентне висловлювання.
ПГід	—	прецедентний гідронім.
ПІ	—	прецедентне ім'я.
ПМО	—	прецедентна мовна одиниця.
ПО	—	прецедентна одиниця.
ПОс	—	прецедентна особистість.
ПС	—	прецедентне словосполучення.
ПТ	—	прецедентний текст.
ПТоп	—	прецедентний топонім.
ПФ	—	прецедентний феномен.
ПФр	—	прецедентний фразеологізм.
ПЦ	—	прецедентна цитата.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адзинова А.А. Явление прецедентности в заглавиях креолизованных текстов (на материале языка глянцевого журналов): автореф. дисс. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Майкоп, 2007.
2. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ, 2007. С. 79 — 181.
3. Богданова І.В. Сугестивний потенціал прецедентних одиниць в українському медійному дискурсі початку ХХІ ст. Вінниця, 2016.
4. Бойко О.О. Роль прецедентних висловлювань у сучасному українському фентезі (на матеріалі творів Дари Корній «Гонихмарник» і Макса Фрая «Казки старого Вільнюса»). *Записки з українського мовознавства*. 2018. № 25. С. 97 — 105.
5. Голубева Н.А. Слово. Текст. Дискурс. Прецедентные единицы. *Язык, коммуникация и социальная среда*. Вып. 7. Воронеж, 2007. С. 152 — 168.
6. Казмирова И.А. Представление терминополья прецедентности в словаре лингвистических терминов. *Edukacja dla przyszłości*. Białystok: Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku, 2010. T. VIII. S. 143 — 151.
7. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность. Москва, 2007.
8. Красных В.В. Система прецедентных феноменов в контексте современных исследований. *Язык, сознание, коммуникация*. 1997. Вып. 2. С. 5 — 12.
9. Красных В.В. Этнопсихолингвистика и лингвокультурология. Москва, 2002.
10. Красных В.В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность. Москва, 2003.
11. Моисеенко Л.В. Применение концептуально-фреймовых моделей для интерпретации прецедентных единиц. *Перспективы глобального мира сквозь призму испанского языка и культуры: исследования и преподавание*. Доклады и тезисы IV международной научной конференции испанистов (01 — 04.04.2010). Москва, 2010. С. 265 — 269.
12. Моисеенко Л.В. Лингвокогнитивные основы теории прецедентности: автореф. дис. ... докт. філол. наук: 10.02.19. Москва, 2015.
13. Рубцова С.Ю. Актуализация прецедентных мифонимов в дискурсивном пространстве английского языка (на примере прецедентных единиц «Apollo» / «Apollonian» и «Dionysus» / «Dionysian»). *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. Тамбов, 2019. Том 12. Вып. 6. С. 169 — 174.
14. Руда О.Г. Прецедентність як ознака мовного ландшафту Києва. *Мова: класичне — модерне — постмодерне: збірник наукових праць*. Київ, 2016. Вип. 2. С. 163 — 174.

15. Сахарук І.В. Прецедентні одиниці як засіб реалізації сугестії в українському медійному дискурсі. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького національного університету: зб. наук. праць*. Вип. 13. Кривий Ріг, 2015. С. 337 — 345.
16. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Київ — Полтава, 2011.
17. Слышкин Г.Г. «От текста к символу. Лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе». Москва, 2000.
18. Сютя Г.М. Текст як об'єкт пізнання і поняття теорії прецедентності. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. Дрогобич, 2017. С. 214 — 222.
19. Телия В.Н. Метафоризация и ее роль в создании русской языковой картины мира. *Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина*. Москва, 1988. С. 173 — 204.
20. Шевченко М. Прецедентні феномени в системі навчання української мови як іноземної. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. Vol. III. 2015. С. 311 — 315.

LEGEND

- ПА — precedent artifact.
ПВ — precedent statement.
ПГід — precedent hydronym.
ПІ — precedent name.
ПМО — precedent language unit.
ПО — precedent unit.
ПОс — precedent personality.
РС — precedent phrase.
ПТ — precedent text.
ПТоп — precedent place-name.
ПФ — precedent.
ПФр — precedent phraseology.
ПЦ — case quotation.

REFERENCES

1. Adzinova, A.A. (2007). The phenomenon of precedent in the titles of creolized texts (on the material of the language of glossy magazines). *Maykop* (in Rus.).
2. Bacevych, F.S. (2007). Glossary of terms of intercultural communication. Kyiv: Trust. P. 79 — 181 (in Ukr.).
3. Bogdanova, I.V. (2016). Suggestive potential of precedent units in the Ukrainian media discourse of the early 21st century. *Vynnytsa* (in Ukr.).
4. Boiko, O.O. (2018). The role of precedent utterances in contemporary Ukrainian fantasy (based on the works of Dara Kornius “Gonyhmarnik” and Max Fry “Tales of Old Vilnius”). *Notes on Ukrainian Linguistics*, 25, 97 — 105 (in Ukr.).
5. Golubeva, N.A. (2007). Word. Text. Discourse. *Case Studies. Language, communication and social environment*, 7, 152 — 168. Voronezh: VSU (in Ukr.).
6. Kazimirova, I.A. (2010). Representation of the terminology of precedent in the dictionary of linguistic terms. *Edukacja dla przyszłości*. Białystok: Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku. VIII. P. 143 — 151 (in Ukr.).
7. Karaulov, Yu.N. (2007). Russian language and linguistic personality. Moskva: Publisher LKI (in Rus.).
8. Krasnykh, V.V. (1997). A system of precedent phenomena in the context of contemporary research. *Language, consciousness, communication*, 2, 5 — 12 (in Rus.).
9. Krasnykh, V.V. (2002). Ethno-psycholinguistics and linguocultural studies. Moskva: Gnosis (in Rus.).
10. Krasnykh, V.V. (2003). “Yours” among “strangers”: myth or reality. Moskva: Gnosis (in Rus.).
11. Moiseenko, L.V. (2010). Application of concept-frame models for the interpretation of precedent units. *Perspectives on the global world through the prism of the Spanish language and culture: research and teaching*. Papers and abstracts of the IV International Scientific Conference of Spanish (01 — 04.04.2010). P. 265 — 269 (in Rus.).

12. Moiseenko, L.V. (2015). Linguocognitive bases of the theory of precedent. Moskva (in Rus.).
13. Rubtsova, S.Yu. (2019). Update of precedent mythonyms in the discursive space of the English language (for example, the precedent units “Apollo” / “Apollonian” and “Dionysus” / “Dionysian”). *Philological Sciences. Questions of theory and practice*, 12, 169 — 174. Tambov: Certificate (in Rus.).
14. Ruda, O.H. (2016). Precedent as a sign of the linguistic landscape of Kyiv. *Language: classic — modern — postmodern: a collection of scientific works*, 2, 163 — 174 (in Ukr.).
15. Sakharuk, I.V. (2015). Case studies as a means of realizing suggestion in Ukrainian media discourse. *Philological Studies: Scientific Bulletin of Krivoy Rog National University: Coll. of sciences*, 13, 337 — 345. Kryvyi Rih: NPP Asterix (in Ukr.).
16. Selivanova, O.O. (2011). Linguistic Encyclopedia. Poltava: Environment (in Ukr.).
17. Slyshkin, G.G. (2000). From text to character. Linguocultural concepts of precedent texts in consciousness and discourse. Moscow: Akademia (in Rus.).
18. Siuta, H.M. (2017). Text as an object of knowledge and the concept of precedent theory. *Native word in ethno-cultural dimension*. P. 214 — 222. Drohobych (in Ukr.).
19. Teliya, V.N. (1988). Metaphorization and its role in the creation of the Russian language picture of the world. *The role of the human factor in language: Language and picture*. P. 173 — 204. Moscow: Nauka (in Rus.).
20. Shevchenko, M. (2015). Case studies in the system of teaching Ukrainian as a foreign language. *Studio Ukrainica Posnaniensia*, III, 311 — 315 (in Ukr.).

Статтю отримано 21.10.2019

A.S. Petrenko

Institute of the Ukrainian Language of National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

TERMINOLOGICAL SPECIFICATION OF BASIC CONCEPTS OF PRECEDENTITY

In recent years, we have seen a growing attention of linguistic scientists to the study of phenomena of linguistic personality, background knowledge, linguistic picture of the world, mentality, as well as concepts that are defined in the scientific literature as precedent.

The connection between mental units that function in different types of text has been noticed for a long time. Attempts to his theoretical understanding have been reflected in different approaches to the analysis of these phenomena within the field of linguistics.

More and more researchers are paying attention to the precedent phenomenon, which is causing some terminological inaccuracy in the use of the terms “precedent phenomenon” and “precedent unit”.

The relevance of this article is due to the need to differentiate between these concepts, which are basic for linguocognitology. For our purpose, we see the definition of differential features that are essential for each of these terms. In order to achieve this goal, the following tasks must be solved: to critically analyze the existing definitions, to generalize and organize the features that are inherent in each concept, and to define the term “precedent language unit”. The methods of analysis, synthesis, descriptive method, lexico-semantic analysis of terms were used in writing this study.

Speaking of these three terms: “precedent phenomenon”, “precedent unit” and “precedent language unit”, we have to understand that first of all they are different in their relation to different levels: reality, consciousness, communicative and discursive reality.

When referring to a precedent phenomenon, usually mean the ability of linguistic units to act as carriers of culturally relevant information for a particular linguistic and cultural community at a certain historical time. The precedent phenomena “live” in the human mind.

Keywords: *precedent phenomenon, precedent unit, precedent language unit.*